

וג' @ אקדמיה ללשון העברית, כ"ב תמוז תרס"א
מפריה שירונת
מסרה חריפה ליל י"ד שבט
ירושלם

זכרונות

ועד-הלשון העברית.

מחברת ה.

העורך :

ד"ר יוסף קלוזנר

המוציא :

ועד-הצירים בירושלם.

ירושלם

תרפ"א.

בדפוס "מוריה", שיינבוים-וו"ים

כפריה עירונית
מסדה תרסה עי דיר שול
ירושלם

זכרונות

ועד-הלשון העברית.

מחברת ה.

העורך :

ד"ר יוסף קלוזנר

המוציא :

ועד-הצירים בירושלם.

ירושלם

תרפ"א.

בדפוס מוריה, שיינבוים-ווייס

תוכן :

<p>ט) תרוש-מלים ומדרש-לשון.</p> <p>ד"ר יוסף קלוזנר. 49</p> <p>י) הכתיב העברי. דוד ילין. 54</p> <p>יא) הווכחים בדבר החרצאה הקודמת. 65</p> <p>יב) שונות (א. קינוול ; ב. חמושו. Congruencia ; ג. תפציר ;</p> <p>ד. מקצועה). 86</p> <p>יד) מלים ומונחים. 94</p> <p>יז) זכרונות ועד-הלשון 96</p> <p>יח) חברי-הלשון. 98</p> <p>יח) לוח א' ; רצענות.</p> <p>יח) לוח ב' ; נגרות</p>	<p>א) להתחדשות עבודתו של ועד-הלשון. העורך. 3</p> <p>ב) ראשית הלשון חאנושית על-פי עדות הלשון העברית. א. בן-יהודה. 6</p> <p>ג) בנסיעת ללשון העברית התייה. ד"ר יוסף קלוזנר. 18</p> <p>ד) הווכחים בדבר החרצאה הקודמת. שמות חמוניים לצמחים. 22</p> <p>אחרון אחרנסון. 28</p> <p>ז) למאשר הקודם. ישראל איתן. 34</p> <p>ז) ברכת-אורחים בועד-הלשון 39</p> <p>ח) מלים כנעניות-עבריות. ד"ר נחום סלושין. 43</p>
---	---

להתחדשות עבודתו של ועד-הלשון.

לא היו ימים טובים לעבודתו של ועד-הלשון בימים שקודם מלחמת-העמים הגדולה. חבריו נתרבו, ישיבותיו נעשו יותר תכופות ובמשך שנות תרע"ג - תרע"ד הספיק להוציא ארבע מחברות מ"זכרונות ועד הלשון העברית", שחוץ מהרצאות על שאלות העומדות ברומן של עולם התחיה הלשונית ("למלא החסר בלשונו" הארון בן-יהודה, בדבר הדקדוק המקראי ודקדוק-משנה, בדבר קבלת מלים זרות, ועוד), באו בהן מונחי-השבוע, מונחים להתעלות, מונחים לתבשילים, מלבושים, כלי-בית, פרחים וצמחים ועוד. "ועד הלשון" הספיק באותו זמן לקבוע בהחלט את "יסודות עבודת ועד-הלשון" (זכרונות ועד-הלשון, מחברת ד', עמ' 77 - 78). תקונגרסה ציוני-האחד-עשר והועידה של ה"הסתדרות לשפה ולתרבות" בווינה הכירו את ועד-הלשון באופן רשמי בתור המוסד העיקרי של תחית הלשון והרחבתה, והמוסד החדש "הקדם" שנוסד אז על-ידי הארון משה פלדשטיין, היה מוכן להשלים את כל התקציב של ועד-הלשון. [העבודה נתרחה, נתעמקה ונעשתה יותר וריוח ויותר פוריה.

ופתאום פרצה המלחמה הגדולה, היה נראה, כאילו הכל הרב בכח אחת. חלק מחברי ועד-הלשון קגלה לדמשק על-ידי הקשות המזרקית וחלק אחר קדם ועשה לו כלי-גולה ונדד לאמריקה ולגרמניה. במשך ימי הנירושים והגלות, זמן מועט לאחר כבוש-ירושלים, מת אחד מוקני ועד-הלשון, ר' א. מ. לונץ, אחד מן המיוחדים שבחכמי-ירושלים, מיסדו של מדע ארץ-ישראל החדש בלשון עברית, שכל ימיו היו רעים וקשים והימים האחרונים לחייו יותר מכולם, זה היה אחד מפלאי-העולם כשקדנותו ובהתמכרותו לחכמה. סומא בשתי עיניו במשך של עשרות שנים לא הניח ידיו מן החקירה המדעית של המקומות העתיקים שבארץ-ישראל ושל תולדות הארץ בתקופות היותר עמומות

של דברי-ימיה ונלה חרבת דברים מכוסים מעיני אחריים, הוציא כתבי-יד מפיצוי-אור על מצבם של תיהודים בארץ-ישראל בימי-הבינים ובימים שקדמו להישוב החדש, הניה יסוד לספרות ארץ-ישראל בהוצאות חדשות של ספרים עתיקים ובקבצים החשובים שלו "ירושלים" ו"לוח ארץ-ישראל". גם בעבודתו של ועד-הלשון, שלא היתה מענינו, השתתף השתתפות חמה ומלאה התמכרות, יהיו לו, איפוא, דברינו המועטים למוכרת-נצח בספר-הזכרונות של תנועת-התחיה העברית!

וכך נתמעט מספר חבריו של ועד-הלשון על-ידי מה שננרע חבר חשוב מקרבנו; והנשארים בחיים נתפזרו בכל ארבע כנפות-הארץ. דומה, באילו בא הקץ למוסד החשוב, שהיה מתקיים במשך עשרות שנים. אבל הנה כבשו האנגלים את ירושלים ובאה הכרזת-בלפור ואחריה — כבוש-שומרון והגליל וסוריה. אז התחילו חברי ועד-הלשון הזורים אחרי-אחד לירושלים מרמשק, מאמריקה ומגרמניה. ובחורף תר"פ נתחדשה עבודתו של ועד-הלשון ביתר עוז ומרץ. במקום ישיבות פעם בשבוע הוקבעו הישיבות שתי פעמים בשבוע, ביום בי וביום ה'; ולמרות הקור והשלג העזים של החורף הנוכחי, שאף וקני-הדור אינם זוכרים כדוגמתו בירושלים, היו בוועד-הלשון במשך החורף 20 ישיבות, שבהן דנו החברים על מונחים לרצענים ולגנרים, על מונחים של עניני-מסחר, על מונחים לכלי-מטבח, על כנסיות ללשון העברית החיה, על הכתיב, ועוד. וחוק מזה נקראו בהן גם הרצאות מדעיות שונות. בסיועו של ועד-הצירים, הודות ליחסו היפה של האדון א. מ. אוסישקין, ראש ועד הצירים, לוועד-הלשון ועבודתו, יצאה טבלה מצוירת עם מונחי-הרצענות ובקרב תצא טבלה כזו למונחי-הגנרות, למונחי בלייכית ולמונחי-הסטבח. וביחד עם זה נקמה על-ידי סיועו של ועד-הצירים, אפשרות לוועד-הלשון להרחיב את גבול עבודתו, למנות עורך ל"זכרונות ועד הלשון" ולהרחיב את קבנם ואף מספרם של חברי ועד-הלשון גדל כשבאו ונתישבו בירושלם האדונים ד"ר ג'וזף סלאוסטש וד"ר יוסף קלוזנר, שהאחד מהם בקי בלשון הכנענית והשני — באשורית וכבושית. שניהם נבחרו פה אחד בתור חברי ועד-הלשון והד"ר קלוזנר — אף לעורך של "זכרונות ועד-הלשון". כל השנויים הללו למטבה נותנים תקות בלבנותיהם של חברי ועד-הלשון, שעבודתם בימים

חבאים תהא יותר רחבה ויותר פוריה.
המחברת הנוכחית כוללת את פרי כ"ט הישיבות של ועד-הלשון
בחורף תר"פ. באו כאן התרצאות והזכוחים עליהן, באו המונחים
ושאר המלות המחודשות. אפשר שימצא הקורא שאינו מוסחה, שהיתה
יכולת לעשות הרבה יותר במשך ששת חדשים, וכבר נשמעות
תלונות על אטיותו של ועד-הלשון. ואולם המוסחה הוא בלבדו יודע,
כמה זמן וכמה זכוחים דורשת לפעמים קביעת מלה אחת מסופקת,
שבשביל ה"חולוני" אין בה ולא כלום. פעמים ששייבה שלמה היתה
עוברת עד שהיתה באה הזכמה על איזו מלה ישנה, שנתחדש
מושגה, או על איזו מלה מחודשת בעיקרה. לא בקלות-לב עובד
ועד-הלשון את עבודתו ולא בחפזו הוא קובע את מונחיו ומחדש את
חדושיה. על יסוד תקירות מדעיות מנופות בשלש-עשרה גפה קבע מה
שקבע וחדש מה שחדש, וכל זה דורש מתינות, דורש פנאי, גרגיר
לגרגיר מצטבר בעבודה לשם תחית-הלשון. ומעט-מעט ולאט-לאט
הולכת לשוננו ומשתכללת, הולכת ומתעשרת, הולכת ונעשית לשון
חיה, אשר לא יחסר כל בה.

כך היא עבודתו של ועד-הלשון ואל מטרה זו — השלמת כל
מה שאי-אפשר ללשון חיה בלעדיו — הוא מתקרב בצעדים אטיים,
אבל מאושרים ובטוחים.

ירושלם, י"ב אדר תר"ף.

העורך.